

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาตัวแบบการระงับข้อพิพาทโดยชุมชนสู่มาตรการรองรับทางกฎหมาย” มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหา ความเคลื่อนไหว และความสัมพันธ์ของทุนทางสังคม-กฎหมาย-การระงับข้อพิพาทโดยชุมชนทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาตัวแบบการระงับข้อพิพาทโดยชุมชนสู่มาตรการรองรับทางกฎหมายที่สอดคล้องกับระบบกฎหมายในสังคมไทย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ทางนิติศาสตร์ ในลักษณะการวิเคราะห์เอกสาร (documentary research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น (primary sources) และเอกสารชั้นรอง (secondary source) นำมาอธิบายและแปลความข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) ซึ่งผลทางการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สามารถสรุปสาระสำคัญและข้อเสนอแนะได้ 5 ประการ ดังต่อไปนี้

ประการแรก การระงับข้อพิพาทโดยชุมชนตามแนวคิดยุติธรรมทางเลือกนั้น สามารถช่วยแก้ไขปัญหาวิกฤตของกระบวนการยุติธรรมโดยช่วยลดปริมาณคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

ประการที่สอง ทุนทางสังคม-กฎหมาย-การระงับข้อพิพาทโดยชุมชนนั้น มีความสัมพันธ์ในลักษณะที่เอื้อมากกว่าเป็นอุปสรรคต่อการนำมาใช้ในทางปฏิบัติในสังคมไทย

ประการที่สาม รูปแบบการระงับข้อพิพาทโดยชุมชน พบว่า มี 3 ตัวแบบ คือ (1) ตัวแบบการระงับข้อพิพาทโดยผู้นำชุมชน (2) ตัวแบบการระงับข้อพิพาทโดยคณะกรรมการชุมชน และ (3) ตัวแบบการระงับข้อพิพาทโดยอาสาสมัครชุมชน

ประการที่สี่ มาตรการทางกฎหมายที่นำมาใช้กับการระงับข้อพิพาทโดยชุมชนของต่างประเทศ พบว่า มี 3 ตัวแบบ คือ (1) ตัวแบบมาตรการรองรับทางกฎหมายแบบไม่เป็นทางการ (2) ตัวแบบมาตรการรองรับทางกฎหมายแบบเป็นทางการ และ (3) ตัวแบบมาตรการรองรับทางกฎหมายแบบกึ่งทางการ

ประการสุดท้าย สำหรับแนวทางการพัฒนาตัวแบบการระงับข้อพิพาทโดยชุมชนสู่มาตรการรองรับทางกฎหมายที่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยนั้น พบว่า มีข้อเสนอแนะ 3 แนวทาง คือ (1) การระงับข้อพิพาทโดยผู้นำชุมชนแบบไม่เป็นทางการ (2) การระงับข้อพิพาทโดยคณะกรรมการชุมชนแบบเป็นทางการ และ (3) การระงับข้อพิพาทโดยอาสาสมัครชุมชนแบบกึ่งทางการ